

ОЦІНКА ФІСКАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Проведено оцінку фіскального потенціалу митної системи України. Показано важливу роль митної системи у формуванні дохідної частини Державного бюджету України. Здійснено аналіз структури фінансових надходжень від митних платежів, а також фіскальну ефективність мита, акцизного збору та ПДВ. Запропоновано резерви збільшення державних доходів від митних платежів.

THE ASSESSMENT OF THE FISCAL POTENTIAL OF THE CUSTOMS SYSTEM OF UKRAINE

The assessment of the fiscal potential of customs system of Ukraine is carried out. The significant role of the customs system in forming the revenue part of the state budget of Ukraine is shown. The analysis of the structure of financial entries of customs payments is realized. The fiscal efficiency of customs duty, excise and value added tax is also analyzed. The reserves of increasing the state revenues of customs payments are proposed.

Однією з обов'язкових складових сучасної незалежної держави є наявність самостійної митної системи, яка б забезпечувала виконання важливих внутрішніх і зовнішніх політичних та економічних завдань, визначених державою. Реформування та вдосконалення митної системи України – процес, який відбувається постійно – від етапу становлення вітчизняної митної системи (1991–1996 рр.), коли було закладено правові основи здійснення митної справи та розпочато розбудову митної системи; 1997–1998 рр. – дуже важливий у процесі перебудови митної системи етап докорінної реорганізації, який передбачав уведення в дію нової структурної вертикалі: Держмитслужба – регіональні митниці – митниці, – що дозволило скоротити адміністративно–управлінський апарат та підвищити ефективність службової діяльності [1].

На сьогоднішній день, в доробку вітчизняної та зарубіжної наукової думки вже існує достатня кількість методологій аналізу економічної ефективності діяльності господарюючих суб'єктів. Однак, що стосується митної системи та її складових, то дана проблема є недостатньо науково розроблена. Одні науковці [2; 3] обґрунтовують критерії оцінки завантаженості структурних підрозділів митних органів і таким чином здійснюють спроби системно проаналізувати завантаження митниць та раціональний розподіл особового складу, інші [4] оцінюють фіскальну

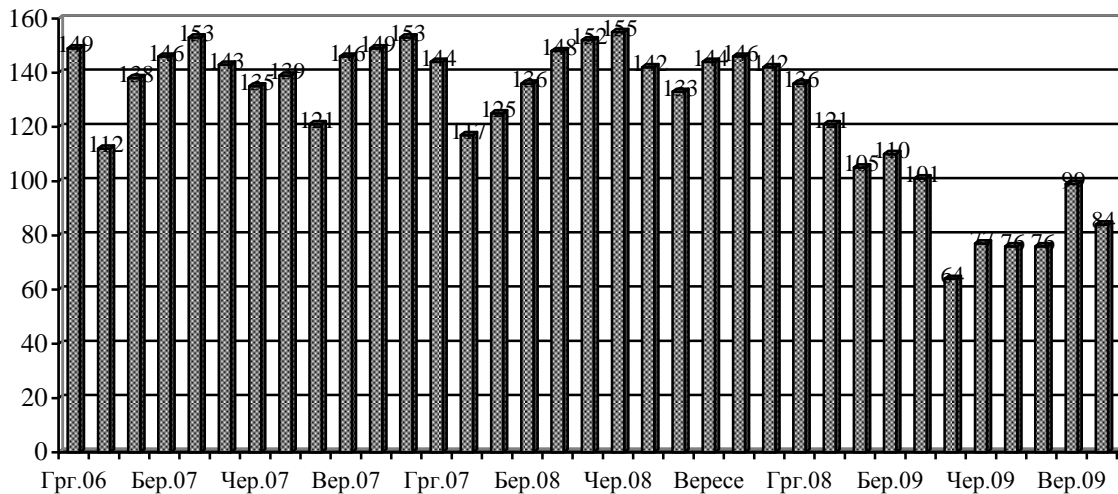
достатність та ефективність митного регулювання за допомогою розрахунку різноманітних коефіцієнтів еластичності. В загальному, питанням ефективності організації митної справи в Україні присвячені праці Войцещука А.Д., Гребельника О.П., Дудчак В.І., Іващук І.О., Каленського М.М., Кормич Б.А., Кунєва Ю.Д., Науменка П.В, Пашка П.В., Терещенка С.

Однак, як справедливо зазначається в [3], практика оцінки результатів роботи митної служби показує недосконалість методик, що використовуються для оцінки роботи митних органів, вдосконалення яких потребує наукового розв'язання цілого комплексу завдань. Насамперед, це аналіз сучасної теорії та практики оцінки економічних результатів діяльності митних органів, уточнення самого поняття економічної результативності діяльності митних органів і визначення сукупності критеріїв та показників, за якими можна здійснювати системний аналіз результативності та ефективності вітчизняної митної системи.

У своєму дослідженні, автор далекий від бажання в межах однієї публікації обґрунтувати методику комплексної оцінки та дати повний і всеохоплюючий аналіз функціонування митної системи України. Основна мета даної статті, привернути увагу і загострити подальшу дискусію щодо методологічних засад оцінки митної системи держави в цілому, та діяльності митних органів зокрема.

Розпочнемо оцінку фіскального потенціалу вітчизняної митної системи з аналізу її законодавчого забезпечення. Митна система зокрема, і податкова система в цілому є специфічними сферами життєдіяльності суспільства і наукових досліджень, оскільки тут перетинаються інтереси економічної науки і юриспруденції. У наукових дослідженнях, присвячених митній проблематиці, часто і багато цитуються норми законодавчих актів, оскільки без юридичного підґрунтя не можливе напрацювання економічної основи. Однак відсутність ефективної співпраці між економічною і юридичною частинами функціонування митної системи, привело до надмірної її зарегульованості, що негативно впливає на подальший процес її розвитку. Впродовж 2006–2009 років, на основі даних щоденної електронної розсилки сайту "Законодавство України" [5] ми систематично відслідковували

кількість нормативно-правових актів, що приймалися Державною митною службою України. На рис. 1 показано результати такого моніторингу.

Рис. 1. Кількість нормативно-правових актів прийнятих Державною митною службою України

Як видно з рисунку, Державною митною службою України щомісячно приймається в середньому 127 нормативно-правових актів. В загальному, з грудня 2006 року по вересень 2009 року, кількість прийнятих нормативних документів сягнула понад 4200. Проте, починаючи з середини 2008 року спостерігається тенденція до зниження кількості нормативно-правових актів, прийнятих Державною митною службою України.

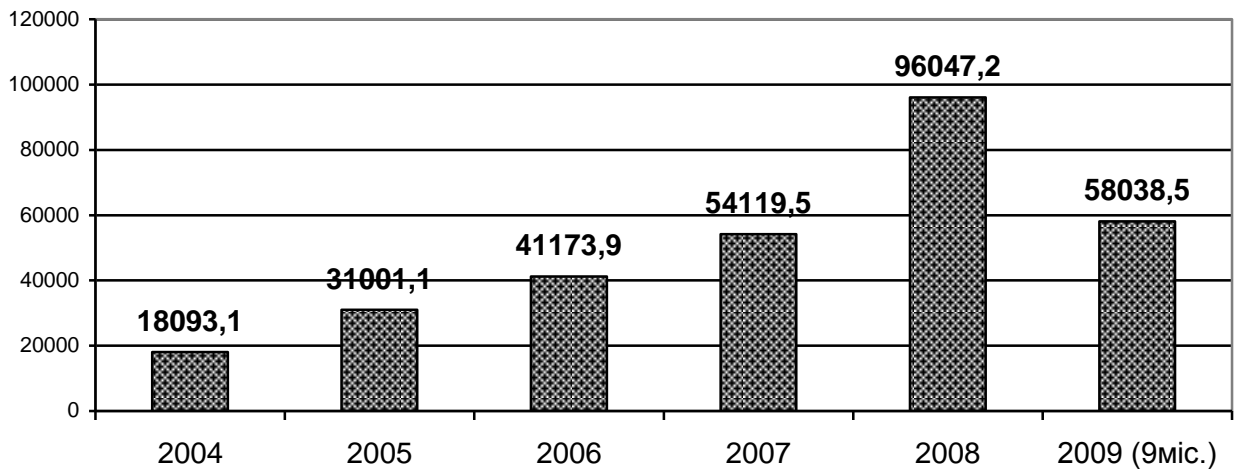
Звісно, що така кількість документів породжує протиріччя і неузгодженості, а отже робить неможливим будь-якому суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності самостійно розібратися в законодавчому забезпеченні вітчизняної митної системи.

Проведений аналіз чинного законодавства засвідчує, що сьогодні правова основа митної системи налічує безліч нормативно-правових актів, що постійно змінюються. Зокрема, станом на 30 травня 2009 року законодавче забезпечення діяльності Державної митної служби України складалось із: 132 Законів України, 5 Декретів Кабінету Міністрів, 36 Указів Президента України, 242 Постанов КМУ, 82 Розпоряджень КМУ, 4 Постанов Правління НБУ та 9 конвенцій. В тому числі, основні нормативно-правові акти, якими керується в своїй роботі Державна митна

служба України: Митний кодекс України зазнав 26 змін та доповнень, Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність” – 43 зміни та доповнення, Закон України "Про Єдиний митний тариф" – 60 змін та доповнень.

Для ліквідації такої надмірної зарегульованості митної сфери спершу необхідно чітко розділити завдання економічної та юридичної науки. У загальному, завдання економічної науки в даному напрямку полягає в обґрунтуванні цілей і завдань митної політики, розробці на цій основі заходів і моделей спрямованих на досягнення бажаного результату. В свою чергу, юриспруденція на основі економічних напрацювань повинна розробляти конкретні законодавчі акти і слідкувати за їх виконанням. До цього часу такої конструктивної співпраці не спостерігалось, наслідком чого, крім великої кількості законодавчих актів, є поява різноманітних дефініцій, на зразок "митна безпека", "митна деонтологія", потреба в яких для економічної та юридичної науки – питання дискусійне.

На сьогоднішній день, забезпечення фіскальної функції залишається основним і найважливішим завданням, що стоїть перед митними органами України. Зрозуміло, що виконання митною службою бюджетних завдань залежить не лише від ефективної роботи митних органів, чи розміру бюджетних видатків, що спрямовуються на їх утримання, але, в першу чергу, від державної митної політики, її законодавчого забезпечення, загальноекономічної ситуації в державі. Іншими словами, результативність виконання митними органами бюджетних завдань залежить від ефективності побудови всієї митної системи, її збалансованості та адаптивності до циклічних коливань в економіці країни. На рис. 2 показано динаміку надходження митних платежів до Державного бюджету України протягом останніх років.

Рис. 2. Надходження митних платежів до Державного бюджету України в 2005–2009 роках, млн. грн.¹

Як засвідчують дані рисунку, завдяки постійному вжиттю Держмитслужбою України організаційних заходів та старанням кожного працівника митниці, вдалося забезпечити постійно зростаючу тенденцію надходження митних платежів до бюджету. Зокрема, за порівняно короткий період часу – 4 роки, надходження митних платежів до державної скарбниці зросло в 5,3 рази: з 18093,1 млн. грн. в 2004 році до 96047,2 млн. грн. в 2008 році. Причому, якщо надходження митних платежів в 2005 році порівняно з 2004 роком зросло на 71 %, в 2006 році порівняно з 2005 роком – на 32,8 %, в 2007 році порівняно з 2006 роком – на 31,4 %, то в 2008 році порівняно з 2007 роком – аж на 77,5 %. І в 2009 році, не дивлячись на загально складну економічну ситуацію в державі, різкий спад зовнішньоторговельних операцій, за дев'ять місяців вдалося мобілізувати до бюджету більше половини надходжень від показника минулого року, що в цілому позитивно характеризує роботу митних органів у даному напрямі.

Слід зазначити, що основною передумовою зростання обсягів митних платежів є прискорення темпів економічного розвитку України. По–перше, позитивний вплив на обсяг податкових надходжень від ЗЕД здійснювали відносна стабільність обмінного курсу гривні до іноземної валюти. Оскільки, розрахунок по

¹ Сформовано автором на основі [6–9].

зовнішньоекономічних контрактах здійснюється в іноземній валюті, надходження митних платежів до бюджету є чутливими до коливань євро та долара США. По-друге, збільшенням споживчого попиту на імпортовані товари прямо поживало зовнішньоторговельні операції і позитивно відобразилося на розмірі бюджетних надходжень від митних платежів.

Збільшення обсягів митних платежів відбувається ще й за рахунок ефективності організаційних засад ДМСУ у напрямку посилення митного контролю, а саме, за правильністю визначення митної вартості пріоритетних груп товарів, країни походження та класифікації окремих видів товарів, а також попередження незаконного ввезення товарів на територію України.

Щоб аргументувати роль митних платежів у формуванні Державного бюджету України розглянемо рис. 3.

Рис. 3. Податкові надходження та митні платежі в структурі Державного бюджету України²

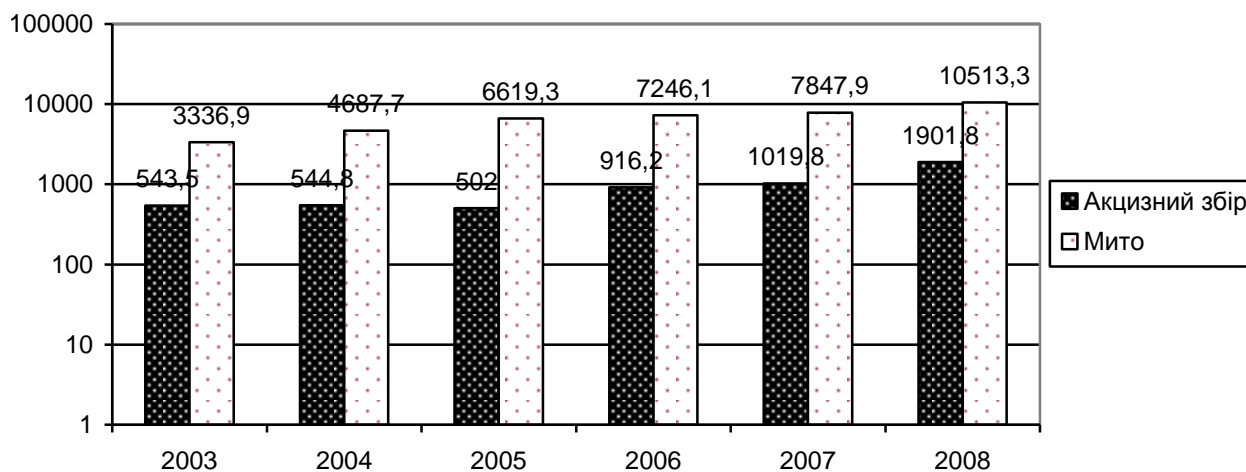
Перше, що привертає увагу при аналізі даного рисунку – це надто низька частка податкових надходжень в структурі доходів вітчизняного бюджету. Відомо, що в економічно розвинутих країнах цей показник становить не менше 90 %. В Україні ж частка податкових надходжень у структурі державного бюджету за аналізований період не перевищила 72,5 %, що свідчить про незбалансованість державних

² Сформовано і розраховано автором на основі [10; 11].

фінансів. виправлення цього недоліку повинно стати одним з основних пріоритетів державної фінансової політики. Адже 2009 рік показав, що вже залишилось не так багато підприємств у державній власності на зразок Криворіжсталі, які можна приватизувати декілька разів і таким чином покривати дефіцит державного бюджету.

Другий беззаперечний факт, це висока питома митних платежів в структурі податкових надходжень державного бюджету. Як показали результати аналізу (див. рис. 3), в період 2004–2009 років доля митних платежів у податкових надходженнях становила від 40 % до 57 %. Це ще раз засвідчує важливу фіскальну роль митної системи у формуванні доходів Державного бюджету України. Адже, в світі склалася тенденція, коли одну третю податкових доходів бюджету дає митниця, а решта дві третіх – податкова служба, в нас, згідно результатів аналізу, митні органи перераховують до бюджету більше, ніж податкові.

На наступному рис. 4 показано динаміку надходження мита та акцизного збору до держбюджету.

Рис. 4. Надходження мита та акцизного збору до Державного бюджету України в 2003–2008 роках, млн. грн.³

Як видно з рисунку, не дивлячись на лібералізацію вітчизняної митної політики у зв'язку із вступом нашої держави в СОТ, розміри надходження мита до

³ Сформовано автором на основі [6–9].

державного бюджету стабільно зростали в середньому на 1,5 млрд. грн. щороку. Такому росту надходжень до державної казни від даного податку сприяла, в першу чергу, виважена політика Міністерства економіки України та Державної митної служби України у сфері митного регулювання зовнішньоторговельних операцій, завдяки якій вдалося збільшити обсяги експортно–імпортних операцій як у вартісному, так і в натуральному виразі.

Щоб краще оцінити складність виконання бюджетних завдань щодо надходження мита в умовах поступового зниження ставок мита, розглянемо табл. 1.

Таблиця 1

Середньозважена ставка мита на імпорт, % [12]

Країни	Роки							
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Україна	-	-	7,6	7,0	6,9	6,9	4,8	3,9
Росія	11,1	10,7	10,3	10,3	10,2	10,1	9,2	8,3
Польща	5,2	4,3	6,7	4,3	3,0	1,7	1,7	1,6
Латвія	1,2	1,1	3,2	2,5	2,1	1,7	1,7	1,6
Нові члени ЄС	6,4	5,9	5,2	4,5	4,5	3,7	2,0	2,1
Середня по країнах СНД	8,5	6,7	7,9	7,4	7,4	7,4	6,7	5,9
Середня у світі	12,9	11,9	11,6	10,5	9,6	9,3	8,7	8,8

Як видно з таблиці, протягом останніх років відбувалося стрімке зменшення середньозваженої ставки мита на імпорті товари, що прямували в Україну, тому єдиним правильним напрямом в таких умовах було розширення бази оподаткування. Якщо ж порівняти середньозважену ставку мита в Україні з іншими країнами і в середньому у світі, то очевидним є факт надто низького мита в нашій державі порівняно з іншим країнами.

До інших чинників, які позитивно вплинули на збільшення фінансових надходжень до бюджету від мита можна віднести:

- підвищення розмірів ставок експортного мита;
- посилення контролю за ввезенням товарів на митну територію країни;
- покращення адміністрування мита і легалізація імпорту;

- підвищення рівня як дисципліни митних органів, так і кваліфікації працівників.

Щодо акцизного збору, то в Україні останніми роками спостерігається зростання податкових надходжень від даного податку (див. рис. 4). Хоча протягом 2003–2004 років надходження від акцизного збору не змінювались, навіть дещо скоротились, то вже починаючи з 2006 року спостерігається значне зростання надходжень до бюджету від специфічних акцизів. У 2006 році дохід від акцизного збору, що справляється з товарів, які переміщуються через митний кордон України зріс на 414,2 млн. грн. (82,5 %) і становить 916,2 млн. грн. В 2007 році доходи бюджету від акцизного збору, що справляється митними органами України зросли на 103,6 млн. грн. (11,3 %), а в 2008 році – на 882 млн. грн. (86,5 %). Таке зростання надходжень акцизного збору є результатом змін в митному законодавстві, зокрема, в питаннях розширення бази оподаткування та збільшення ставок збору на окремі підакцизні товари, а також покращення митного контролю за визначенням бази оподаткування, за класифікацією та визначенням країни походження товарів.

Оцінка структури митних платежів, що справляються вітчизняними митними органами в розрізі років, дозволяє виявити найбільш фіскально ефективні податки та збори серед митних платежів (табл. 2).

Таблиця 2

Структура митних платежів у 2004–2008 роках

Назва показника	Роки				
	2004	2005	2006	2007	2008
Всього митних платежів, млн. грн.	18 093,1	31 001,1	41 173,9	54 119,5	96 047,2
у відсотках	100	100	100	100	100
З них:					
ПДВ, %	66,3	74,2	77,4	77,0	84,3
ввізного мита, %	22	19,3	16,9	17,7	12,4
вивізного мита, %	3,8	1,6	0,6	0,5	0,2
митних зборів, %	4,3	2,8	2,4	1,9	0,5
акцизного збору, %	3	1,6	2,2	2,5	2,3

єдиного збору, %	0,3	0,2	0,2	0,2	0,14
---------------------	-----	-----	-----	-----	------

Примітка. Сформовано і розраховано автором на основі [6–9].

Аналіз даних таблиці дозволяє зробити висновок про провідне місце ПДВ у структурі митних платежів. Однак такий висновок досить дискусійний. Порівняємо темпи приросту надходжень по ПДВ та митних платежів в цілому, це дозволить оцінити існуючий тренд в надходженні даного податку. Так, у 2005 році надходження ПДВ зросло на 11008,2 млн. грн. або 91 % порівняно з 2004 роком. Якщо порівняти цей показник з 71 % приросту митних платежів, то чітко видно, що надходження від ПДВ зросли у більшій мірі (на 20 %), ніж митні платежі. Можна припускати, що таке порушення пропорційності викликане скасуванням Держмитслужбою України окремих нормативних актів, спрямованих на активізацію зовнішньоекономічної діяльності та реалізацію державної програми “Контрабанді – Стоп”.

Така ж ситуація, але із значно меншою різницею в 5,9 % спостерігалася і в 2006 році, коли Держбюджет України отримав на 8899,1 млн. грн. (38,7%) більше доходів від ПДВ, ніж у попередньому році, а перерахунок митних платежів збільшився на 32,8 %. Такі результати були досягнуті завдяки посиленню контролю за визначенням митної вартості товару і збільшенням товарообороту.

В 2007 році спостерігався пропорційний приріст надходжень митних платежів до бюджету та ПДВ в їх структурі: 31,4 % приросту митних платежів проти 30,7 % приросту ПДВ. А ось в 2008 році відновилися диспропорції, що спостерігалися в 2005–2006 роках. Так, приріст митних платежів становив 77,5 %, а приріст ПДВ – 94,2 %, різниця в темпах приросту цих показників склала 16,7 %.

Виявлені диспропорції щодо ПДВ в структурі митних платежів дозволяють зробити наступні висновки:

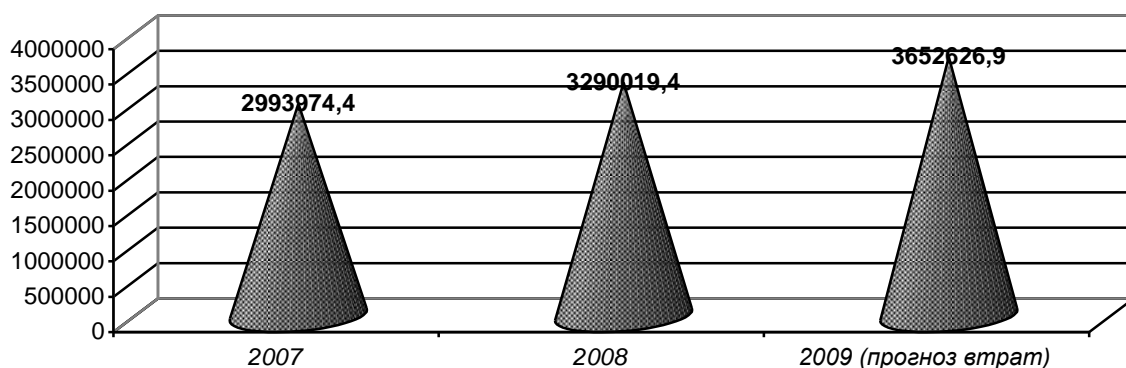
- поступове зниження ставок мита протягом аналізованого періоду та відносно низькі ставки акцизного збору, забезпечили ПДВ провідне місце серед митних платежів;

- однак, якщо взяти до уваги кількість та розміри існуючих пільг по ПДВ, абсолютна ефективність адміністрування даного податку буде значно нижчою, чого не спостерігається в питаннях адміністрування мита.

Щодо самого мита, то з даних таблиці видно, що частка цього ефективного в адмініструванні податку, протягом останніх трьох років зменшується. Такий динаміці сприяла лібералізація митно-тарифної політики України у зв'язку з набуттям членства в СОТ.

Якщо оцінювати структуру надходжень ввізного і вивізного мита, то починаючи з 2005 року питома вага як експортного так і імпортного мита зменшувалася, хоча в натуральному вимірі, розміри надходжень від ввізного мита поступово зростали (див. табл. 2).

На наступному етапі дослідження спробуємо оцінити невикористані резерви підвищення фіскальної ефективності митної системи України. Розпочнемо із оцінки бюджетних втрат внаслідок існування у вітчизняному законодавстві великої кількості пільг. Адже загальновідомим є факт, що податкове і митне законодавство України переповнене різновидами пільг, який носять "точковий" і не завжди економічно обгрунтований характер, внаслідок чого національний бюджет щороку недоотримує мільйони гривень. На рис. 5 показано суму втрат бюджету внаслідок існування пільг у вітчизняному законодавстві.

Рис. 5. Оцінка втрат бюджету внаслідок пільгового оподаткування зовнішньоторговельних операцій, тис. грн.⁴

⁴ Оцінку здійснено на основі звітних даних ДМСУ щодо умовно нарахованих митних платежів.

З рисунку видно, що протягом 2007–2009 років спостерігається зростання обсягів втрат бюджету від існуючих у вітчизняному законодавстві пільг по сплаті митних платежів. Для ґрунтовнішого аналізу розрахуємо структуру пільг по сплаті митних платежів в 2007–2008 роках. Результати таких розрахунків представлено на рис. 6, 7.

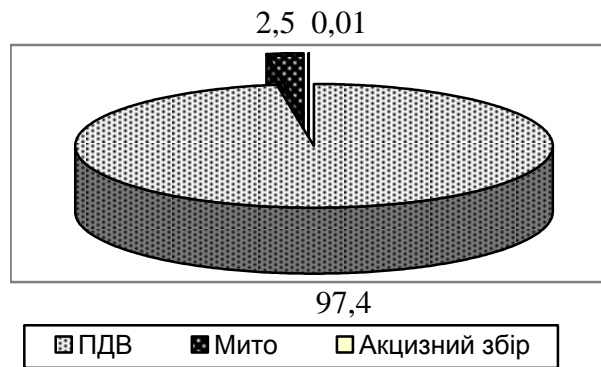
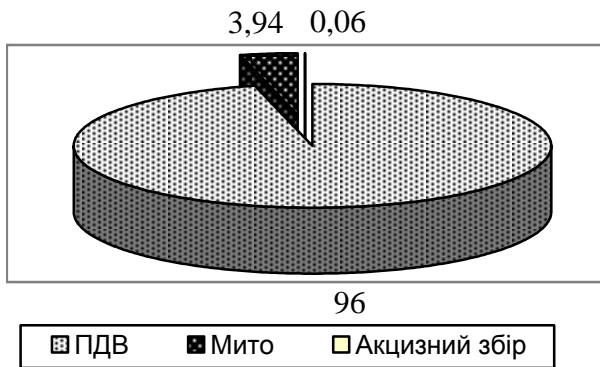

Рис. 6. Структура пільг по сплаті митних платежів в 2007 році, %

Рис. 7. Структура пільг по сплаті митних платежів в 2008 році, %

Як видно з рисунків, найбільша питома вага в структурі законодавчих пільг по сплаті митних платежів належить ПДВ. Причому, спостерігається щорічне зростання їх обсягів. Так, в 2008 році частка пільг по ПДВ зросла до 97,4 % порівняно з 96 % в 2007 році. Такі дані ще раз підтверджують висновок, зроблений на основі оцінки структури митних платежів (див табл. 2), про низьку фіскальну ефективність ПДВ у вітчизняній митній системі, не дивлячись на великі розміри бюджетних поступлень від даного податку.

Ще одним важливим резервом збільшення фіскальної ефективності митної системи України можна вважати підвищення рівня збираності митних платежів. При аналізі стану справ з даного питання, знаходимо дві взаємопротилежні тенденції. З однієї сторони, за інформацією Рахункової палати України [13], невиконання надходжень ввізного мита в загальний фонд Державного бюджету України в 2005–2006 роках склало 1,5 млрд. грн. Податковий борг по митних платежах, станом на 1 січня 2008 року, становив 2,4 млрд. грн. Незабезпечення стягнень за рішенням судів імпортного мита з товарів в 2008 році сягнуло суми в 7,5 млрд. грн. Рівень стягнень

донарахованих за результатами перевірок митними органами суб'єктів ЗЕД сум імпортного мита становив всього 2,6%. Якщо наближено просумувати дані цифри і порівняти їх з 96 млрд. грн., які перерахували митні органи в державний бюджет у 2008 році, то виходить, що резерв підвищення фіскальної ефективності митної системи становить майже 12 %.

З іншої сторони, користуючись офіційними статистичними даними Держмитслужби України та аналізуючи ефективність адміністрування митних платежів за допомогою коефіцієнта (показника) збираності податків, отримуємо зовсім інші результати і тенденції (табл. 3). Як відомо, цей показник визначається відношенням фактичних митних надходжень до планових за відповідний рік. Тобто, чим ближче значення коефіцієнта збираності митних платежів до одиниці (100 %), тим ефективнішою є робота митних органів щодо планування надходжень митних платежів та виконання планових завдань.

Таблиця 3

Динаміка коефіцієнта збираності митних платежів в 2006–20087 роках ⁵

Митні платежі	РОКИ							
	2006			2007			2008	
	Показники розпису доходів бюджету	Фактично виконано	Коефіцієнт збираності	Показники розпису доходів бюджету	Фактично виконано	Коефіцієнт збираності	Фактично виконано	Коефіцієнт збираності
ПДВ	28 346,1	31 900,5	1,12	42 246,0	41 699,5	0,98	80 978,7	1,22
Акциз	693,0	916,2	1,32	1 044,8	1 332,1	1,27	2 209,7	1,12
Ввізне мито	6 308,2	6 975,1	1,10	8 865,2	9 590,1	1,08	11 932,0	1,08
Вивізне мито	1 112,5	269,9	0,24	299,0	290,7	0,97	192,6	
Митні збори	641,8	1 004,5	1,56	617,0	1 069,2	1,73	560,1	–
Єдиний збір	89,7	81,5	0,9	84,7	103,1	1,21	137,4	1,13
Інші	0,0	26,1		0,0	34,8			0,77
Всього	37 191,2	41 173,9	1,1	53 156,7	54 119,5	1,01	96 047,2	1,19

Дані таблиці дозволяють проаналізувати рівень збираності всіх митних платежів як загалом, так і кожного з них зокрема. Щодо ПДВ, то слід зазначити, що

⁵ Сформовано на основі [9].

адміністрування цього платежу має нестабільну тенденцію, оскільки за 2006 рік стан виконання був на рівні 112,5 %, а в 2007 – 98,7 %, проте в 2008 році показник був перевиконаний на 22,7 %.

Показник збирання акцизного збору має стійку тенденцію до перевиконання планових показників. Однак, рівень перевиконання плану щороку зменшується і з 2006 по 2008 роки знизився з 32,2 % до 12,6 %. Збираність ввізного і вивізного мита мають різнонаправлені тенденції. Плановий показник імпортного мита щороку перевиконується, а експортного – недовиконується. Однак, у загальному плановий показник має позитивну тенденцію до росту.

Рівень збираності митних зборів чи не єдиний показник, який має стійку позитивну тенденцію до щорічного перевиконання планового показника щонайменше на 50%. Показник єдиного збору також щороку перевиконується мінімум на 10-12% від планового показника визначеного Держмитслужбою України.

Однак при всіх позитивних моментах, митні процедури в Україні є надзвичайно складним, дорогим та тривалим процесом. Наша держава, будучи географічно сприятливою транзитною територією, втрачає свої вигоди через складні організаційно-правові процедури з митного оформлення товарів. Виправлення даного недоліку повинно стати важливим резервом збільшення фінансових надходжень до державної казни, через зростання обсягів експортно–імпортних операцій. Результати оцінки складності митних процедур в Україні проектом Світового банку Doing Business (Ведення бізнесу) представлено в табл.. 4.

Таблиця 4

Порівняльні характеристики митних процедур у зовнішній торгівлі [15]

Країна	Кількість документів, необхідних для митного оформлення експорту	Кількість днів для митного оформлення я товару на експорт, Днів	Витрати на оформлення експорту, дол. США за контейнер	Кількість документів, необхідних для митного оформлення я імпорту	Кількість днів для митного оформлення товару на імпорт, днів	Витрати на оформлення імпорту, дол. США за контейнер
Україна	6	31	1230	10	36	1250
Росія	8	36	2 150	13	36	2 150

Польща	5	17	884	5	27	884
Латвія	6	13	900	6	12	850

Як видно з таблиці, в Україні кількість днів, необхідних для оформлення товару, становить: для експорту – 31, для імпорту – 36. У результаті погіршується якість митного обслуговування та пропускна здатність товарного потоку. Для порівняння, в Латвії митне оформлення товару займає втричі менше днів і у 1,5 рази менше коштів.

Підсумовуючи результати даного дослідження, можна зробити наступні висновки:

1. Проаналізувавши основні показники формування дохідної частини Державного бюджету України, слід відмітити вагому роль вітчизняних митних органів та всієї митної системи України у забезпеченні доходів державної казни.

2. Впродовж останніх років найбільш фіскально ефективними серед митних платежів залишаються мито та акцизний збір. Фіскальна ефективність ПДВ, не дивлячись на значні розміри бюджетних надходжень від даного податку, викликає сумнів, через існування у вітчизняному законодавстві великої кількості пільг.

3. Основними резервами підвищення фіскального потенціалу митної системи України повинно стати: спрощення організаційно-правових процедур з митного оформлення та митного контролю товарів, предметів та транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України; збільшення ставок податку на підакцизні товари; підвищення рівня збираності митних платежів, ліквідація економічно необґрунтованих пільг, боротьба з корупційними проявами на митному кордоні України.

В перспективі подальших досліджень доцільне наукове обґрунтування єдиних методологічних засад оцінки фіскальної ефективності митної системи в цілому та роботи митних органів зокрема.

Література

1. Ченцов В. В. Удосконалення механізму управління митною службою України як складова реалізації митної політики держави / В. В. Ченцов, А. Б. Калюта. – Дніпропетровськ : АМСУ, 2008. – С. 9–12. – (Актуальні проблеми

економічної безпеки та митної політики України [Текст] : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції).

2. Бережнюк І. Г. Економічна ефективність митної справи: аналіз критеріїв оцінки / І. Г. Бережнюк // Фінанси України. – 2007. – № 1. – С. 58–66.

3. Бережнюк І. Г. Мета і критерії оцінки ефективності управління митною справою / Бережнюк І. Г. – Дніпропетровськ : АМСУ, 2008. – С. 12–15. – (Актуальні проблеми економічної безпеки та митної політики України [Текст] : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції).

4. Білецький А. А. Параметри оцінки ефективності митного регулювання в умовах реалізації пріоритетів національного розвитку / А. А. Білецький // Наука молода. – 2009. – № 12.

5. Законодавство України [Електронний ресурс] / – Режим доступу: <http://www.nau.kiev.ua>

6. Підсумки роботи митних органів України у 2004 році : [інформаційно-аналітичний збірник]. – К. : ДМСУ, 2005. – 78 с.

7. Підсумки роботи митних органів України у 2005 році : [інформаційно-аналітичний збірник]. – К. : ДМСУ, 2006. – 58 с.

8. Підсумки роботи митних органів України у 2008 році : [інформаційно-аналітичний збірник]. – К. : ДМСУ, 2009. – 76 с.

9. Офіційний сайт Державної митної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.customs.gov.ua>

10. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>

11. Статистичний щорічник України : [за ред. Осауленка О. Г.]. – К. : Видавництво «Консультант», 2007. – 551 с.

12. Конкурентоспроможність економіки України: місце України в світових рейтингах [аналітична записка]. – К. : Департамент макроекономіки Міністерства економіки України, 2008. – 95 с.

13. Марков А. Просчитались / Александр Марков // Бизнес. – 2008. – № 26. – С. 44.

14. Проект Doing Business (Ведення бізнесу)[Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://russian.doingbusiness.org/ExploreEconomies/?economyid=194#TradingAcrossBorders>.